

ערך המחלוקת

“Why Jews and Especially Rabbis- Like to Argue?!”

1. עולת ראיה / חלק א / עמוד של

אמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא תלמידי-חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר וכל בניך למודי ד' ורב שלום בניך, אל תקרי בניך אלא בוניך. (ברכות ס"ד.).

א. יש טועים שחושבים, שהשלום העולמי לא יבנה כי-אם ע"י צביון אחד בדיעות ותכונות, וא"כ כשרואים תלמידי חכמים חוקרים בחכמה ודעת תורה, וע"י המחקר מתרבים הצדדים והשיטות, חושבים שבזה הם גורמים למחלוקת והפך השלום.

ב. ובאמת אינו כן, כי השלום האמתי אי אפשר שיבוא לעולם כי-אם דוקא ע"י הערך של **ריבוי** השלום. הריבוי של השלום הוא, שיתראו כל הצדדים וכל השיטות, ויתבררו איך כולם יש להם מקום, כל אחד לפי ערכו, מקומו וענינו. ואדרבא גם הענינים הנראים כמיותרים או כסותרים, יראו כשמתגלה אמיתת החכמה לכל צדדיה, שרק ע"י קיבוץ כל החלקים וכל הפרטים, וכל הדעות הנראות שונות, וכל המקצעות החלוקים, דוקא על ידם יראה אור האמת והצדק, ודעת ד' יראתו ואהבתו, ואור תורת אמת.

ג. על-כן תלמידי חכמים מרבים שלום, כי במה שהם מרחיבים ומבארים ומילדים דברי חכמה חדשים, בפנים מפנים שונים, שיש בהם ריבוי וחילוק ענינים, בזה הם מרבים שלום, שנאמר **“וכל בניך למודי ד'”**. כי כולם יכירו שכולם גם ההפכים בדרכיהם ושיטותיהם כפי הנראה, המה כולם למודי ד', ובכל אחת מהנה יש צד שתתגלה על ידו ידיעת ד' ואור אמתו.

ד. **“ורב שלום בניך”**, לא אמר גדול שלום בניך, שהיה מורה על ציור גוף אחד גדול, שאז היו הדברים מתאימים לאותו הרעיון המדומה, שהשלום הוא צריך דוקא לדברים אחדים ושיווי רעיונות, שזה באמת מגרע כח החכמה והרחבת הדעת, כי אור הדעת צריך לצאת לכל צדדיו, לכל הפנים של אורה שיש בו, אבל הרבוי הוא **רב שלום בניך**,

ה. **“אל תקרי בניך, אלא בוניך”**, כי **הבנין** יבנה מחלקים שונים, והאמת של **אור** העולם תבנה מצדדים שונים ומשיטות שונות, שאלו ואלו דברי א-להים חיים, מדרכי עבודה והדרכה וחנוך שונים, שכל אחד תופס מקומו וערכו. ואין לאבד כל כשרון ושלמות כי אם להרחיבו ולמצוא לו מקום, ואם תראה סתירה ממושג למושג, בזה תבנה החכמה ביתה, וצריך לעיין בדברים איך למצא את החוק הפנימי שבמושגים, שבזה יתישרו הדברים ולא יהיו סותרים זא"ז, ורבי הדעות שבא ע"י **השתנות הנפשות והחנוכים** דוקא הוא המעשיר את החכמה והגורם הרחבתה, שלסוף יובנו כל הדברים כראוי ויוכר שאי אפשר היה לבנין השלום שיבנה כ"א ע"י כל אותן ההשפעות הנראות כמנצחות זא"ז.

ו. **“יהי שלום בחילך”**. החיל, מקום החיל או הכחות העובדים, הם מתברכים בברכת שלום. ומהו שלומם, לא שיהיו כולם כח שוה, כי דוקא ע"י רבוי הכחות והתנגדותם תמצא פעולת החיים... וברכת השלום, הבאה עם העוז, היא השלום של **התאחדות כל ההפכים** אבל צריך שימצאו הפכים, כדי שיהי מי שיעבוד ומה שיתאחד, ואז הברכה ניכרת, ע"י הכח של **“אלו ואלו דברי א-להים חיים”**. ועל כן **שלום הוא שמו של הקב"ה**, שהוא בעל הכוחות כולם, הכל יכול וכוללם יחד, יהי שמו הגדול מבורך מן העולם עד העולם.

2. אורות הקודש / חלק ב / עמוד תלט / הבדלה והכללה - כח

וזאת היא נחלת ד' בכל דרך הקודש, הפרדה על מנת התחברות, להיפך מההכללה הגסה, המדברת גדולות ואומרת לאגד הכל בחבילה אחת, ומאבדת את כל הוד רוחני ואצילי. וסוף כל סוף על ידי החשכת החיים נעכר אור הדעת הצלול, והאהבה הגסה המיוחדת של כל בריה מתגברת ונעשית מזוהמה, עד שהכל מתפרד, והארץ כולה תנוע כשכור מכובד פשעה. סטרא אחרא שרי בחיבורא וסיים בפירודא, וסטרא דקדושה שרי בפירודא וסיים, בחיבורא, ושם גופיה איקרי שלום.

3. אורות הקודש / חלק א / עמוד טו / ערך הנוגדים - כל הניגודים הנמצאים בהדעות, וכל אותה האפסיות שלפעמים נראה מחוג אחד על חברו, והניגודים הללו מתגדלים ביותר כל מה שהדעות תופסות מקום יותר גדול ברוח האדם, למסתכל פנימי מתראים הם בתואר **ריחוקים מקומיים של שתילים**, שהם משמשים לטובת רענותם ושיעית יניקתם, כדי שכל אחד ואחד יתפתח במילואו, ותהיה הסגולה המיוחדת של כל אחד מחוטבה בכל פרטיה, מה שהקירוב היה מטשטש ומקלקל הכל. והאחדות המתואמה באה רק מתוך זה הריחוק, שרי בפירודא וסיים בחיבורא.

4. עולת ראיה א, עמ' רפ"ט-רצ - ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך, כי באור פניך נתת לנו ד' א-להינו תורת חיים ואהבת חסד -... אבל זאת ההכרה של עצם הטוב העליון הנשפע בנבראים ג"כ תושג דוקא ע"י השגת תכלית כללות הבריאה ועומק טוב הרצון המתגלה בה. התגלות זו שבבריאה יש לה שני פנים: גם כל איש וכל נברא יחידי, בתור דבר שלם לעצמו, מקבל הוא אורה וחסד לתכלית הטוב והרצון, ועל ערך רבוי המעשים הבודדים נאמר "מה רבו מעשיך הי"י" (תהלים קד, כד), ולעומת זאת לאין ערך תגדל הופעת התכלית המתאחדת בכל הבריאה, בראותנו את כולה כאיש אחד, ולפי תכלית הנשגב, שלמענו נעשו כל המעשים, כולם הם כמעשה אחד בגדלם הכללי, וע"ז נאמר "מה גדלו מעשיך ד"י" (תהלים צב, ו), ורק על ידה אפשר להבחין באמת טוב ד'. אמנם עיקר התקשרות כל חלקי הבריאה לתכלית אחת אינה כ"א ע"י התורה, שלפני מתן תורה היו ב' אלפים תוהו (ע"ז ט), בלא סדרים.

5. אורות ישראל, ה, ב, עמ' קנב - צדקה עשה הקדוש-ברוך-הוא עם עולמו, מה שלא נתן כל הפשרונות במקום אחד, לא באיש אחד ולא בעם אחד, לא בארץ אחת, לא בדור אחד ולא בעולם אחד, כי- אם מפגרים הם הפשרונות, והכרח השלמות, שהוא כח המושף היותר אינדאלי, הוא הגורם להמשך אחר האחדות המרוקמה, המכרחת לבוא בעולם, והיה ביום ההוא - יהיה ד' אחד ושמו אחד.

6. אורות הקודש ד, עמ' תצו - בעולם הרגיל של המחשבה מוכרחים הפרינציפים להיות סותרים זה את זה, ודווקא מסתירתם יבא הבנין הרצוי. הסתירה מביאה לידי הכרעה.

יסודות המחלוקות

7. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לג עמוד ב
משנה. סדר תקיעות: שלש (פרש"י: אחת למלכיות ואחת לזכרונות ואחת לשופרות) של שלש שלש (פרש"י: תקיעה ותרועה ותקיעה לכל אחת ואחת).

8. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לד עמוד א
אתקין רבי אבהו בקסרי: תקיעה, שלשה שברים, תרועה, תקיעה. - מה נפשך? אי ילולי יליל - לעביד תקיעה תרועה ותקיעה, ואי גנוחי גנח - לעביד תקיעה שלשה שברים ותקיעה! - **מספקא ליה אי גנוחי גנח אי ילולי יליל**. - מתקיף לה רב עזריא: ודלמא ילולי הוה, וקא מפסיק שלשה שברים בין תרועה לתקיעה! - דהדר עביד תקיעה תרועה ותקיעה. - מתקיף לה רבינא: ודלמא גנוחי הוה, וקא מפסקא תרועה בין שברים לתקיעה! - דהדר עביד תקיעה שברים תקיעה. - אלא רבי אבהו מאי אתקין? אי גנוחי גנח - הא עבדיה, אי ילולי יליל - הא עבדיה! - מספקא

ליה דלמא גנח ויליל. - אי הכי, ליעבד נמי איפכא: תקיעה, תרועה, שלשה שברים ותקיעה, דלמא יליל וגנח! - סתמא דמילתא, כי מתרע באיניש מילתא - ברישא גנח והדר יליל.

9. רא"ש מסכת ראש השנה פרק ד

כתב רב האי בתשובה. אל תחשבו כי נפלה בימי ר' אבהו ספק בדבר זה... וכך היה הדבר מימים קדמונים מנהג לכל ישראל מהם עושים תרועה יבבות קלות. ומהם עושים יבבות כבדים שהן שברים. אלו ואלו יוצאין ידי חובתן... והיה הדבר נראה כחלוקה אע"פ שאינה חלוקה... וחכמים של הללו מודים הם כי שברים תרועה הם וחכמים של הללו מודים כי יבבות תרועה הן. וכשבא ר' אבהו ראה לתקן תקנה שיהו כל ישראל עושין מעשה אחד ולא יהא ביניהם דבר של הדיוטות נראה כחלוקה:

10. רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ג

הלכה א- כמה תקיעות חייב אדם לשמוע ביום טוב של ראש השנה, תשע תקיעות, לפי שנאמרה תרועה ביובל ובראש השנה שלשה פעמים וכל תרועה פשוטה לפנייה ופשוטה לאחריה, ומפי השמועה למדו שכל תרועות של חדש השביעי אחד הן בין בראש השנה בין ביום הכפורים של יובל, תשע תקיעות תוקעין בכל אחד משניהן, תקיעה ותרועה ותקיעה, תקיעה ותרועה ותקיעה, תקיעה ותרועה ותקיעה.

הלכה ב- תרועה זו האמורה בתורה נסתפק לנו בה ספק לפי אורך השנים ורוב הגליות ואין אנו יודעין היאך היא, אם היא היללה שמיללין הנשים בנהייתן בעת שמיבבין, או האנחה כדרך שיאנח האדם פעם אחר פעם כשידאג לבו מדבר גדול, או שניהם כאחד האנחה והיללה שדרכה לבא אחריה הן הנקראין תרועה, שכך דרך הדואג מתאנח תחלה ואחר כך מילל, לפיכך אנו עושין הכל.

הלכה ג- היללה היא שאנו קוראין תרועה, והאנחה זו אחר זו היא שאנו קוראין אותה שלשה שברים, נמצא סדר התקיעות כך הוא: מברך ותוקע תקיעה ואחריה שלשה שברים א ואחריה תרועה ואחריה תקיעה, וחוזר כסדר הזה שלשה פעמים, ותוקע תקיעה ואחריה שלשה שברים ואחריה תקיעה וחוזר כסדר הזה שלשה פעמים, ותוקע תקיעה ואחריה תרועה ואחריה תקיעה וחוזר כסדר הזה שלשה פעמים, נמצא מנין התקיעות שלשים כדי להסתלק מן הספק.

11. מגיד משנה הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ג הלכה ב

ממ"ש ונמצא מנין התקיעות שלשים נראה שהוא סובר שבסימן תשר"ת יכול הוא להפסיק בין השברים לתרועה רוצה לומר שאין חייב לעשותן בנשימה אחת אלא יכול להפסיק ביניהם אבל ודאי השברים בנשימה אחת חייב לעשותן שהרי תרועה אחת הן שלשתן ולא הוצרך רבינו ז"ל לבאר זה כיון שביאר שהן תרועה אחת. וכן דעת הרבה מן המפרשים ז"ל. אבל הרמב"ן ז"ל כתב דשברים ותרועה דתשר"ת כולן תרועה אחת הן דלמא גנוחי וילולי הוא תרועה הלכך אע"פ שמשונוין בקולן אין לו להפסיק ביניהן ויש לחוש לדבריו.

12. הגהות מיימוניות הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ג, ג

[א] אומר ר"ת שצריך לעשות השלשה שברים בנשימה אחת דבמקום תרועה קיימי אבל ג' שברים ותרועה דקשר"ק לא מסתבר דגנוחי וילולי לא עבדי אינשי בנשימה אחת. וראב"י הוסיף לאמץ דבריו: